№ 248
ოთხშაბათი, 23 ნოემბერი 1894

1877--1894

ᲘᲕᲔᲠᲘᲐ

№ 248
ოთხშაბათი, 23 ნოემბერი 1894

რედაქცია:
ნიკოლოოზის ქუჩა, 21.
ტფილისი.
ᲒᲐᲖᲔᲗᲘᲡ ᲓᲐᲡᲐᲑᲐᲠᲔᲑᲚᲐᲓ:
და განცხადებათა დასაბეჭდად
უნდა მიმართონ რედაქციას და წერა-კითხვ. გამავრც. საზოგადოების კანცელარიას.
ᲤᲐᲡᲘ ᲒᲐᲜᲪᲮᲐᲓᲔᲑᲘᲡᲐ:
ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზედ—16 კაპ. მეოთხეზედ—8 კაპ.

ᲒᲐᲖᲔᲗᲘᲡ ᲤᲐᲡᲘ:

თვე	მან.	კ.	თვე	მან.	კ.
12 . . .	10	—	6 . . .	6	—
11 . . .	9	50	5 . . .	5	50
10 . . .	8	75	4 . . .	4	75
9 . . .	8	—	3 . . .	3	50
8 . . .	7	25	2 . . .	2	75
7 . . .	6	50	1 . . .	1	50

ცალკე ნომერი—ერთი შაური.

უმაღლესს მანიფესტს საგანგებოთ ამ ნომერში ვერა ვბეჭდავთ უადგილობისა გამო. ხვალ მთელს გაზეთს ამ მანიფესტს დავუთმობთ.

„ᲘᲕᲔᲠᲘᲐ“
გამოვა 1895 წელსაც
ᲘᲛᲐᲕᲔ ᲞᲠᲝᲒᲠᲐᲛᲘᲗ, ᲠᲝᲒᲝᲠᲪ ᲬᲘᲜᲐᲓ.

გამოწერება შეიძლება შემდეგის ადრესით:
ᲢᲤᲘᲚᲘᲡᲘ,
„ᲘᲕᲔᲠᲘᲘᲡ“ ᲠᲔᲓᲐᲥᲪᲘᲐᲡ
ნიკოლოოზის ქუჩა, 21.
„ᲘᲕᲔᲠᲘᲘᲡ“ შორის წერა-კითხვის გამავრც. საზოგადოების კანცელარიას,
სასახლის ქუჩა, ბანკის ქარვასლა.
საფოსტო ადრესი:
ᲤᲘᲤᲚᲘᲡᲘ. Редакція „ИВЕРІА“.

ᲛᲘᲒᲕᲘᲬᲝᲓᲔᲑᲗ

ᲐᲛᲐ ᲬᲚᲘᲡ 6 ᲓᲔᲙᲔᲛᲑᲠᲘᲡᲗᲕᲘᲡ

იმათ, რომელთაც ჭსურთ იჯარით აიღონ კულაშის ნორმალურ სასწავლებლის აგება.

ᲗᲮᲘᲠᲝᲑᲘᲗᲐ შეტყობა შეიძლება სამტრედიის განყოფილების ბოქაულის კანცელარიაში. (2—1907—1)

ᲓᲔᲞᲔᲨᲐ

(ჩრდილოეთის დეპეშათა საგანგებოსაგან)

19 ნოემბერი.

ᲞᲔᲢᲔᲠᲑᲣᲠᲒᲘ. უმაღლესის ბრძანებით დადგენილია ხელმწიფე იმპერატორიცას ალექსანდრა თეოდორეს ასულის დაბადების დღესასწაული გარდაიხადონ 25 მაისს, ხოლო სახელწოდებისა 23 აპრილს; მემკვიდრე ცესარევიჩის გიორგი ალექსანდრის ძის დაბადების დღე—27 აპრილს, სახელწოდებისა—26 ნოემბერს.

ᲞᲐᲠᲘᲖᲘ. გაზეთების შანტაჟის საქმის გამო ახლად უნდა დაიპატიმრონ კიდევ სხვები. ამბობენ, რომ ძალიან უტყდებათ სახელი რამდენსამე გაზეთის დირექტორსა და შინაგან საქმეთა სამინისტროს ერთს უფროსინებულესს მოხელეთაგანსაო.

ᲚᲐᲒᲝᲠᲘ. დღეს მეფის მოადგილე თავსმჯდომარეობდა პენჯანის მამასახლისთა კრებაზედ, სულ 1200 კაცი იყო დამსწრე. მეფის მოადგილემ სთქვა, რომ ინდოეთის მთავრობას სრულიადაც არა ჰსურს ახალი მიწადგილები შეიძინოს, იგი უკვე მშვიდობიანობას არის მოწადინებულიო. ლორდ როზბერის სიტყვის შემდეგ სრული იმედი უნდა ვიქონიოთ, რომ ყოველ გვარი განსაცდელი, რომელიც კი რუსებისა და ინგლისელების ინტერესების გამო იქმნება გამოწვეული, თავიდგან აგვშორდებაო.

ᲚᲝᲜᲓᲝᲜᲘ. როგორც ეტყობა, იაპონიას ჰსურს კვლავ განაგრძოს ომი და კიდეც ემზადება ზამთრის ბრძოლისათვის.

20 ნოემბერი

ᲞᲔᲢᲔᲠᲑᲣᲠᲒᲘ. დღეს წავიდნენ საზღვარ-გარეთ საბერძნეთის მეფე დედოფლით და შვილითურთ, დანიის მეფე შვილითურთ, პრინცები უელისა და იორკისა. წამსვლელნი უადგუსტოესნი გვამნი გააცილეს ხელმწიფე იმპერატორმა და სამეფო გვარეულობის წევრთ.

21 ნოემბერი

ᲞᲔᲢᲔᲠᲑᲣᲠᲒᲘ. „Край“ იუწყება, რომ ხელმწიფე იმპერატორის წინაშე წამდგარ პოლონეთის სამეფოს მკვიდრთა დეპუტაციის წევრთ 30,000 მან. შესწირეს, რათა ამ ფულით ვარშავის საავადმყოფოში განსაკუთრებული განყოფილება იქმნას დაარსებული იმპერატორიცა ალექსანდრა თეოდორეს ასულის სახელობაზედ.

ᲚᲝᲜᲓᲝᲜᲘ. იაპონიის ჯარის-კაცებმა პორტ-არტურში ქალაქი გაძარცვეს და თითქმის ყველა მცხოვრებლები დაჟლეტეს. ბევრი ჩინელი ტყვე გაიშიშვლეს და ისე დახვრიტეს, ზოგიერთებს მუცლები გაუჭრეს და ასო-ასოდ დასჭრეს. იაპონელები ამტკიცებენ, რომ პორტ-არტურის მკვიდრნი ბრძოლაში მონაწილეობას იღებდნენ, სახლებიდგან თოფებს ისროდნენ და სწორედ ამიტომ ვიბაყრობით ასე სასტიკადაო. ჩინეთის მთავრობამ შეიწყნარა წინადადება ინგლისის ერთის სავაჭრო სახლისა იმის შესახებ, რომ ჩვენ გავანაღდებთო ჩინეთის $4^1/_2$% სესხს, ლირებულობით 1.200,000 გირ. სტერლინგს ოქროთი.

ᲐᲮᲐᲚᲘ ᲐᲛᲑᲐᲕᲘ

—

*** მთავარ-მართებლის თანამდებობის აღმასრულებელს გრაფს ი. დ. ტატიშჩევს, გაზ. „ნოვ. ობოზ.“-ის სიტყვით, ნება დაურთავს, რომ ხარკოვის უნივერსიტეტის კავკასიის თავისუფალი სტიპენდია ეძლეოდეს ფიზიკა-მათემატიკის ფაკულტეტის სტუდენტს გედეონ წერეთელს.

*** ამხანაგობის სათეატრო დასმა ქართულს თეატრში რეპეტიციები უკვე დაიწყო. პირველად აკაკის დრამა „პატარა კახი“ იქნება წარმოდგენილი.

*** სოფ. ხორეელო (დუშეთის მაზრა). 18 ნოემბერს, ღამის რვა საათზედ, აქ სოლიკო ჯანიაშვილმა რევოლვერი დაიცა მარცხენა ძუძუში და იმ წამსვე სული დალია. მიზეზი თავის მოკვლისა ის იყო თურმე, რომ მამა უდიერად ეკიდებოდა.

ჩვენში ცხენის ქურდობა ფრიად გახშირებულია.

*** იბეჭდება და მალე გამოვა მეტათ საინტერესო წერილი „ქართველები სპარსეთში და სპარსელი ქართველი ათამ ონიკაშვილი“. ამ წიგნში შეკრებილია ყველა ის ცნობები რაც-კი სპარსელ ქართველთა ყოფა-ცხოვრების შესახებ ქართულს, ან სომხურს მწერლობაში ცნობა მოიპოვება რამე. აქვე არის გაკეთებული საუბარი აწ მყოფ სპარსეთში ბ-ნ ვლადიმერ აღნიაშვილის შესახებ*.

*** დ. აბაშა. (სენაკის მაზრა). დღეს, 20 ნოემბერს, დაიწყო მოქმედება ფოსტის განყოფილებამ.

*** ქ. ქუთაისი. ამ თვეში ქუთაისის ქალაქის საბჭომ გადასწყვიტა, რომ იმპერატორის ნიკოლოოზ ალექსანდრის ძის სამეფო ტახტზედ აღსვლის ჩინებულ ყოფად ქალაქის

ᲤᲔᲚᲔᲢᲝᲜᲘ

ᲡᲘᲛᲐᲠᲗᲚᲔᲡ ᲕᲘᲠᲩᲐᲓ ᲬᲐᲣᲬᲕᲐᲚᲗ

(პასუხად გ. წერეთელსა)

ორის წლის წინედ ბ-ნმა გიორგი წერეთელმა მითხრა: შენ რომ ერთის ვაჟბატონს უკეღმართობას აბრალებდი, გადაეპარებული“ მეგონა; მაგრამ როცა მე თვითონ დავაკვირდი ახლოდგან მის მოქმედებასა, დავრწმუნდი, რომ შენ მის დანაშაულობას ერთი-ორად და სამად ამცირებდიო. ობიექტიური, მიუდგომელი თვალით გაეკვრეტა რომ შეეძლოს ბ-ნს წერეთელს ჩვენს კამათისა, იგი უთუოდ იტყოდა: შენ ძალიან რბილად, ხარიჯამიანად მექცევიო. მაგრამ რადგანაც იგი მთლად შეპყრობილია „ობიექტიური, პირადი ბრაზით, ამის გამო იგი არამც თუ უარ-ჰყოფს ჩემს ზომიერებას და ხათრიჯამობას, არამედ თავისს საკუთარს ნაკლსაც თავზედ მახვევს, ცილის წამებას მაბრალებს, დონ-ბაზილობას მიკოჭინებს. კარგი და პატიოსანი. დავეკითხოთ სიმართლეს, უტყუარს ფაკტებსა მისი უკანასკნელის წერილის შესახებ „ᲔᲣᲨᲐᲠᲘᲢᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ“, და ვცნოთ, ესეც იმისთანავე სიცრუე და ტრაბახი აღმოჩნდება, როგორიც აღმოჩნდა ყველა მისი წინედ ნათქვამი, თუ არა?

ჩვენს თქმულებას გაკვრით სუბსიდიის შესახებ ძლიერ კუდი მოუწვავს და საშინლად გაუცხარებია ჩვენი უებრო მამეული ვილი; იგი ცდილობს სიტყვა ბანზედ ააგდოს, გუბერნიის მართველობის მაგიერად წამოაყენოს სამეურნეო საზოგადოება, გზა-კავალი არიოს, უკადრისი და ყოვლად დაუჯერებელი ტრაბახით დაამტკიცოს საგანი და ფონს გავიდეს. მაგრამ ტყუილად ფართხალობს. სიმართლეს ვერსად წაუვა.

ჩვენს თამამს და ლაღს მოკამათეს რომ დავუჯეროთ, მას ოც-და-ხუთის წლის წინედ, როდესაც სოფლად სკოლების ჰეპანებაც არ იყო და წერა-კითხვის მცოდნე გლეხს, სამოლიმაც რომ გეძებნა, ვერ იპოვნიდით, მისს სასოფლო გაზეთს თურმე ჰყავდა ათას-ხუთასი ხელის მომწერელი, და ამის გამო ისე მდიდარი იყო ფულითა, რომ ნახევარ ფასად უთმობდა თავისს გამოცემას სამეურნეო საზოგადოებას, თითქმის თვითონ აძლევდა სხვას სუბსიდიასა. აი რა მძლავრი, რა სასწაულ-მომქმედი ყოფილა ბატონი გიორგი მაშინა და რა უწყალოდ დაცემულა ეხლა, როდესაც მისს სურათებიანს გაზეთს იმისი მესამედი ხელის მომწერელიც არა ჰყავს, რაც ჰყავდა მაშინ უბრალო სასოფლო ფურცელსა. დიაღ, ოქროს ეპოქა ჩვენს პუბლიცისტის მოქმედებასაც ჰქონია; მაგრამ ვაი რომ მალე გამქრალა იგი და ახლა იგი გარდაქცეულა სპილენძად, გამბეზრებელი სტუმარივითა.

ამ ტკბილს სიზმარს უწყალოდ ფხრეწს და ქარს აძლევს თვითონ ჩვენი ღირსეულის გიორგის პირმშო შვილი—სასოფლო გაზეთი. მიბრძანდით წერა-კითხვის საზოგადოების კანცელარიაში და სთხოვეთ მდივანს გაგაშინჯვინოთ ამ გაზეთის ნომრები 1868 წლიდგან 1873 წლამდე. გადათვალიერეთ იგინი და თქვენი საკუთარი თვალით ნახავთ, რომ პირველი ადგილი უპირავს ოფიციალურს ნაწყვეტებსა, სადაც დაბეჭდილნი არიან სხვა-და-სხვა განკარგულებანი ჯერ რუსულს ენაზედ და მერმე ქართულზედა. აქვე ხშირად შეხვდებით რუსულს ენაზედ დაბეჭდილს წერილებსა, ქართულადაც ნათარგმნს. ეს რუსული წერილები ზოგნი გარეშე პირებისაგან არიან დაწერილნი და ზოგნი თვითონ რედაქტორისაგან. მაშინ, როგორც ეტყობა, ორკეცი ლიტერატორი ბრძანებულა. ამ კერძო წერილების ბეჭდვას ხალხისათვის სრულიად უცნობ ენაზედ ჩვენი წყალმარი რედაქტორისაგან სრულიად არავინ მოითხოვდა, ვალად არავინ აღებდა; ასე იქცეოდა იგი უთუოდ მხურვალე ერთგულობის გამო. ამ რუსულ-ქართულ გამოცემას აზის ისეთი აშკარა, ბრწყინვალე დაღი ჩვენის მოკამათის წალმართობისა, რომ ამას ვერ შეამჩნევს მხოლოდ ორივე ივალით ბრმა.

თუ წერა-კითხვის ბიბლიოთეკიდგან გაემგზავრებით ერთის დაწესებულების არქივში, რომელიც ზევით მოვიხსენიეთ, აქ აღმოაჩენთ ვეებერთელა საქმეს (дѣло), ერთს დიდს წიგნად შეკრულს, სადაც მარგალიტებივით ბრწყინავენ მრავალნი არძანი ჩვენის სახელოვანის მოღვაწისა. ამ არძებით იგი ეკედრება ადმინისტრაციას—ნება-რთვა მისცეს სასოფლო გაზეთის გამოცემისა, მიიმჩნიოს იგი თავისს ორგანად, სავალდებულო გახდოს სასოფლო საზოგადოებათათვის, გზავნოს იგი თვითონ ადმინისტრაციამ, აგროვოს ფული უეზდის უფროსების შუამავლობით სოფლებში, მიიღოს ეს ფული ამათგან თბილისში და ჩააბაროს ხოლმე თავისს დროზედ მას, რედაქტორს, აქვე შეხვდებით თხოვნას ბ. წერეთლისას შესახებ ოც და ოთხის თუმნის მიცემისა სესხად სტამბის დასაარსებლად. მას მოსდევს უფრო კიდევ საყურადღებო თხოვნა, რომელნაც ერმა განმორებული, რომ მას დაენიშნოს სუბსიდიაც, და მთავარ საბუთად ის მოჰყავს, რომ ჩემი გაზეთი განუმარტავს სოფლების საზოგადოებათ ყოველს გვარს მაცხოვნებელს განკარგულებასო. მაგრამ აქ ყველაზედ შესანიშნავი ის არის, თუ რა წყაროდგან თხოულობს სუბსიდიასა. უნდა მკითხველმა იცოდეს, რომ მაშინ ქართულს ენაზედ იბეჭდებოდა სამეურნეო გაზეთი «ᲒᲣᲜᲘᲡᲚᲘᲡ ᲓᲔᲓᲐ“, რომელიც ᲤᲔᲛᲨᲐᲠᲘᲢᲐ ᲪᲝᲪᲮᲚᲘᲗ მიჰყავდა განვითრებულს აგრონომს ოქრო-მეტედლიშვილისა. ამ გაზეთს სამეურნეო საზოგადოება ეწყოდა წელიწადში ოთხმოც-და-ათი თუმნით. გაზეთი ესსახურებოდა ერთად ერთს დანიშნულებას—ᲤᲔᲛᲨᲐᲠᲘᲢᲘᲡ სამეურნეო ცოდნის მოფენას ხალხში *). ხშირად მთელი ნომრები იყვნენ შემდგარნი თვითონ რედაქტორის ნაწერებით და ეს დიდი ღვთის-წყალობა იყო, რადგანაც ყოველს სიტყვაში, ფრაზაში გამოსჭვიოდა ნათელი აზრი, განსაზღრული შემეცნება, ცოცხალი დარიგება ნიჭიერის და მცოდნე სპეციალისტისა. ეხლაც რომ ვინმემ გამოსცეს ეს წე-

*) სხვა რომელსამე სამსახურს არც სამეურნეო საზოგადოება ითხოვდა და არც ოქრო-მეტედლიშვილი იკადრებდა.

მკვიდრთ სამი ათასი მანეთი სახლების დაფასების ხარჯის ძველის ვიდისა ეპატიოთთო. ეს დადგენილება საბჭოსი, რასაკვირველია, ქუთათურებს დიდს შემწეობასა და შეღავათს მისცემს, ხოლო სასურველია, რომ ეს ფული ითათ შეაწონონ, რომელნიც მართლა გაჭირვებულნი არიან, და იმათ არა ჰხვდეთ ნუგეშად, რომელთაც არც იმდენად უჭირთ, რომ ვისიმე დახმარება და შველა უნდოდეთ. სასურველია, რომ დასაფასებელი ხარჯის მპატიებელი კომისია დაინიშნოს და ამ კომისიას მიენდოს უღარიბეს მემამულეთა განთავისუფლება ვალად დარჩენილ დასაფასებელ ხარჯისა.

*** ხევი (დუშეთის მაზრა): ნოემბრის შუა რიცხვებში აქ სოფელ სტეფან-წმინდაში გადამდები სნეულება გაჩნდა, და 5-6 დღის განმავლობაში სამი სული იმსხვერპლა: სია ფიცხელაურის ძე ვანო, შიო ფიცხელაურის მეუღლე მაია და ძე თომა. ერთიც ავად არის. ეს სნეულება თავისის ნიშნებით შედარებით უფრო ხოლერასა ჰგავს, რადგან სნეულს პირიდგან ასაქმებს, ტანში აფდარათებს და მუცლის გვრემა აქვს საშინელი.

აუცილებლად საჭიროა, ვისიც ჯერ-არს, ამ საგანს ყურადღება მოაქციოს და საჩქაროდ გამოგზავნოს ექიმი, რათა ამ სნეულების მოსასპობლად ჯეროვანი ზომა იქმნას ხმარებული.

ნაწყვეტები

სხეული მოგეფინე ბნელში მყოფთ
ციურო მეფეო, მოჯარეო,
დაატკბე ჩაგრული ერი,
ეფოთ, რაცა სვეს მწარეო.
მოელს ქვეყანაზე ერთობა,
შენ გეფდრეს, დაიმკვრეო,
წინ გაუძღეი გზა ცდომილთ
სწორეზედ გაჰტარეო.

დ. ნინოწმინდელი

ᲥᲝᲠᲔᲡᲞᲝᲜᲓᲔᲜᲪᲘᲐ

ს. ᲧᲕᲐᲠᲔᲚᲘ, 9 ნოემბერი. შაბათს, 5 ნოემბერს, ყვარლის ორკლასიანი სასწავლებლის უფროსის განყოფილების მოსწავლეებმა სწავლის შემდეგ მასწავლებლების ხელმძღვანელობით გაისეირნეს 14 ვერსის მანძილზედ სოფ. ველისციხისკენ, მასწავლებლებს ჰსურდათ მოსწავლეებისათვის ეჩვენებინათ ალაზანის ველი და მდ. ალაზანი, რომ იქავე აეხსნათ სხვა-და-სხვა გეოგრაფიული სახელები, გაეცნობებინად ს. ველისციხის ორკლასიანის სასწავლებლის მოწაფეები, იქაური ხალხი თავისს ბუნებითის სიმდიდრით, მუკუზნის საუფლისწულო ზვარი და სხვა-და-სხვა დარჩენილი ძველი ნაშთები. სოფ. ველისციხეში ყვარლის ორკლასიანი სკოლის შეგირდები ჩამომხდარნი იყვნენ ადგილობრივ ორკლასიან სკოლის შენობაში, სადაც იმავე სკოლის მასწავლებელს რეტლიაძეს დამზადებული ჰქონდა ერთი საკლასო ოთახი.

მისვლის უმალ ველისციხის ეკკლესიის ბღალოჩინმა მღვდელმა აბრამ ბაღაშვილმა ყვარლის და ველისციხის ორკლასიანის სკოლის მოსწავლეების თანდასწრებით გადიხადა პანაშვიდი გარდაცვლებულის ხელმწიფე იმპერატორის ალექსანდრე III სულის მოსახსენებლად დ. მეორე დღეს, კვირას, ყვარლის ორკლასიან სკოლის მოსწავლენი დაესწრნენ წირვას და იგალობეს რუსულსა და ქართულს ენაზედ. წირვის შემდეგ ეკკლესიაში, ბღალოჩინმა ა. ბაღაშვილმა წირვის მღვდელ-მოძღვრული სიტყვა უთხრა იქ დამსწრე ყვარლის სკოლის მოსწავლეებს და მდაბიურად აუხსნა მნიშვნელობა იმათი გასეირნებისა.

დიდის მადლობის ღირსნი არიან: თავადი რაჟდენ ალექსანდრეს ძე ჯაჭიერი, რომელმაც მისვლის ღამეს ყვარლის ორკლასიანი სასწავლებლის მოსწავლეებს გაუმართა ვახშამი თავისს სახლში და ვეისე გაუბეზრებია მთავრობა, რომ ერთის ქალაღ დში სწერია: პატარა დაგვაცადე, თქვენი სულწასულობა სუბსიდიისათვის მალე დაკმაყოფილდებაო (не долго придется вамъ томиться). ყველა ეს თხოვნა შეწყნარებული ყოფილა. სუბსიდიის შესახებ სამეურნეო საზოგადოებაში გგზავნილა მიწერილობა, რომ სამოცი თუმანი «გუთნის დედის» სუბსიდიიდგან ეძლიოს გ. წერეთელსაო. უეზდის უფროსებს, თანახმად ბრძანებისა, ისე მხნედ და ცხარედ უმოქმედნიათ, რომ თბილისში გამოუგზავნიათ საგუბერნიო ადმინისტრაციისთვის და მას ჩაუბარებია ჩვენის რედაქტორისათვის 1878 წლის განმავლობაში 891 მანეთი და 64 კაპეიკი.

და რა დროს სჩადის ამ მართალი უკადრისს საქციელსა ბ-ნი გ. წერეთელი? თავისს სიპატიჟეს დროსა, ახლად მოსული უნივერსიტეტიდგან, როდესაც მასში, როგორც ყოველ ცოტად რიგიანს განათლებულს ადამიანში, ძლიერი უნდა ყოფილიყო კეთილშობილება და უანგარობა. სჩადის იმ დროსა, როდესაც მთელი რუსეთი და საქართველო გატაცებული იყო იდეალური მისწრაფებით, მიმართულებით, მაღალის პრინციპების განხორციელებას ელამუნებოდა. ეს საქციელი დღესავით ცხადად ახასიათებს, ოლიგარქიის ორკლასიანი სასწავლებლის საპატიო მზრუნველი მიხეილ ივანეს ძე კალანდარიშვილი, რომელმაც კვირას, 6 ნოემბერს, წირვის შემდეგ გაუმართა ყვარლის სკოლის მოსწავლეებს თავისს სახლში გამოსამშვიდებელი ნადიმი. საღამოს ოთხს საათზედ მოსწავლენი დიდად ნასიამოვნები დაბრუნდნენ ს. ყვარელში.

ა. რობიტაშვილი

ᲡᲝᲩᲮᲣᲛᲘ. 14 ნოემბერს, ღამის თორმეტ საათზედ, აქ ერთი შემაძრეველი ამბავი მოხდა: ერთის აქაურის საროსკოპოს მოსამსახურემ ბებუთით მოჰკლა შუა ქალაქში ერთი აქაური მცხოვრები რუსი, ვვარად ბუგა, და მძიმედ დასჭრა, მარცხენა მხარში მეეტლე. აი საქმე როგორ ყოფილა: ამავე საღამოს ერთს სასმელების დუქანში ნასვამი ყოფილან მოკლული ბუგა და მეეტლე, ამ დროს მისული იმათთან შეზარხოშებული მკვლელი და ძალა-უნებურად შესთვისებია. შემდეგ ერთი კაცი კიდევ მოჰმატებიათ და დაუწყიათ ქეიფი. კარგად რომ დამთვრალან, ჩამჯდარან ეტლში და გაუშვეიათ სასეირნოდ. უცებ მკვლელს ეტლის შეჩერება უბრძანებია, ამოუღია ბებუთი, დაუკრავს თავისს გვერდზედ მჯდომ ბუგასთვის და იქვე სული გაუფრთხობინებია. მეორედ თითონ მეეტლისათვისაც შემოუკრავს მხარში და მძიმედ დაუჭრია, მესამე-კი გაქცეულა და თავი გადაურჩენია. ამის შემდეგ მკვლელი-კი არხეინად წასულა თავისს ბინისაკენ. მოკლული პოლიციაში წაიღეს და მძიმედ დაჭრილი მეეტლე-კი საავადმყოფოში გაჰგზავნეს.

დამნაშავეს პოლიციამ მიაგნო და სისხლში მოსვრილი დანაც უპოვეს.

წარსულის ოქტომბრის დამლევსაც პოლიციელმა მოჰკლა რევოლვერით ჩაჩიბაია. აი გარემოება ამ საქმისა: ვიღაცას პოლიციის ბოქაულისათვის შეუტყობინებია, ამა-და-ამ ადგილას ქურდები იმალებიანო, პოლიციის ბოქაულს გაუგზავნია იმ ადგილას ორი პოლიციელი. როცა მისულან, იქ სამი კაცი დახვდრიათ, ორს არაფერი წინააღმდეგობა არ უბმარია და იქავე გაჩერებულან, მესამე—ჩაჩიბაია-კი გაქცეული, რადგან ბილეთი არა ჰქონია და შეშინებია, დამიჭერენ და ჩემს სამშობლოში გამგზავნიანო. პოლიციელი გასდევნებია და დაუჭახნია, ნუ მირბიხარო, მაგრამ რაკი არ შემდგარა, რევოლვერი უსროლია, ტყვია კისერში მოჰხვედრია და თავში გამოვარდნილა. საბრალო იქავე წაქცეულა, საავადმყოფოში წაუყვანიათ, მაგრამ რამდენისამე დღის წვალების შემდეგ სული განუტევებია. რასაკვირველია, ამ სამში არც ერთი ქურდი არ აღმოჩნდა.

ბახველი

ᲡᲝᲤᲚᲘᲡ ᲕᲔᲥᲘᲚᲔᲑᲘ

(ᲮᲛᲐ ᲡᲝᲤᲚᲘᲓᲒᲐᲜ).

ყველა უჩვიის სოფლის ვექილებს, ყველა იმათა სწყეტლის, მაგრამ აქომამდე არავის არ გამოუგონია ისეთი საშუალება, რომ იმათი მავნებელი გავლენა მოიხსნა. ამას წინათ რუსულ გაზეთებში მხოლოდ გაკვრით იყო ნათქვამი, რომ ვილასაც შინაგან საქმეთა სამინისტროში შეუტანია პროექტი: „უდიპლომო ვექილებს აუკრძალეთ არზების წერაო. მართლაც ცოტა რო ალაგმოს კანონმა ეხლანდელი „ადვოკატი“, კარგი იქნება. ჯერ ერთი, საჭიროა რამე განათლება მოეთხოვოს სოფლის ვექილს, თორემ ეხლა ყოველად უმეცარი, რომელსაც ანბანი ძლივს უსწავლია, ისეთს-ხულელურ არზებსა სწერს, რომ ვლეს არამცთუ არაფერით არ არგებს, ჰღუპავს კიდეც. ამის გარდა საჭიროა, რო აეკრძალოს „ადვოკატობა“ ზნეობით გარყვნილ კაცს, რომელიც უკვე შეგმნეულია სასამართლოსაგან რაიმე საძრახის საქმეში.

ამას წინად რუსულ გაზეთში „Тифл. Лис.“ დაბეჭდილი იყო წერილი სოფლის ვექილების წინააღმდეგ. მაგრამ ნამდვილათ, რომ ჩაეკვირდეთ, ავტორი თითქო მარტო „დიპლომიან“ ვექილებსა ჰაიცხავს და „უდიპლომიები“-კი ძლიერ მავნეთ არ მიაჩნია ვითომ და მსაჯულები იმათ არ ერიდებიან და ვექილობას უკრძალავენ: არზას უზეკენ, სასამართლოდგან ითხოვენ და სხვა. ასეთი აზრი ყოველად უსაფუძლოა, ავტორს ეტყობა ან სოფელში სული არ ყოფილა, ან, თუ ყოფილა, ძალად აუზვეია თვალები. ჩვენში ისე მავნებელი არავინ არის, როგორც ასეთი „საიდუმლო“ ვექილები. ესენი ისეთი უმეცრები არიან, რომ მცირედი ეგზამენი ვერ დაუჭერიათ ვექილების ნებართვის მისაღებად. ეს ამლოკატები, რადგან ნება არა აქვთ სამოქალაქო საქმეებში ცხადად გამოჩნდნენ, მოდავეებს ზურგს უკან სწერენ ოინ-ბაზურ არზებს და ამ არზებს ვერც ერთი მსაჯული ვერ დაჰხვეს, რადგან არზას ხელს მოდავე აწერს და არა ვექილი.

რადგან ამ ვექილობის არსებობა მსაჯულთაგან არ არის დამოკიდებული, იმათ მსაჯულისა სრულიად არ ეშინიანთ და ისეთს მოქმედებას კადრულობენ, რასაც ვერასოდეს ვერ გაბედავენ ნამდვილი ვექილი. ძნელია კაცმა ჩამოსთვალოს, რამდენი გლეხი დაფლუბავთ ასეთს ვექილებს.

ამათ თუ ვისმესი ეშინიანთ, ისევ თავისის მოძმე ვექილებისა, იმათი, რომელთაც მოწმობა აქვთ სასამართლოდგან და „კერძო ვექილად“ ითვლებიან. ეს ცხადი ვექილები ზოგჯერ ლუკმას აცლიან არზის მწერალს მაწანწალა ვექილებს და იმათ შუა დიდი ბრძოლაა ყოველთვის. ეგ მორეგ, რომ ამ მაწანწალებს ისე არ ეშინიანთ ღმერთისა, მსაჯულისა, ოლქის სასამართლოსი და კანონისა, როგორც „კერძო ვექილისა“. ამიტომ არ უნდა გვიკვირდეს, რომ ეს „ვექილები“ არზის შემთხზველებს ძლიერ ეჯავრებათ, რომ შეეძლოთ ყველას ჩამოარჩობდნენ. ზოგჯერ „დანოსს“ სწერენ კიდეც იმათზედ სასამართლოში. თუ „დანოსი“ არ გასჭრის პოლიციაში ჟანდარმთან, ჰგზავნიან უსახელო წერილებს და ზოგჯერ გაზეთებოს მეძახის მე და არა თავისს თავს, როდესაც ეს სახელი სწორედ მასზედ არის გამოჭრილი.

ეს თავისი დონ-ბაზილობა, ანუ განურჩეველად ხმარება ყოველი ღონის ძიებისა, თუნდაც იგი ძლიერ სათაკილოც იყოს, ჩვენმა რედაქტორმა დამტკიცა ამ უკანასკნელს ჟამსაც ერთი თავისი საქციელითაც, რომელსაც მიმართვენ ხოლმე ყოველად უნიჭო და ჩათლახი აკტიორები. ესენი დაიქირავებენ ხოლმე ესრედ წოდებულს კლაკიორებსა, რომელნიც თავისს დამქირავებელს ქანდარიდგან უკრავენ ტაშსა წამ-და-უწუმ, რაც უნდა ცუდად თამაშობდეს იგი თავისს როლსა, და უსტვენენ მათ, რომელნიც თვისი რიგიანი თამაშობით იპყრობენ საზოგადოების ყურადღებასა. ამ ჩათლახი აქტიორებისავით ჩვენს რედაქტორსაც მოუპოვებია პროვინციებში ამისთანა კლაკიორები და ისინიც, ინსტრუქციის თანახმად, ტაშს უკრავენ იქიდგან, აქებენ და ადიდებენ „კვალის“ რედაქციასა და ჰკიცხავენ მათ, ვინც ამ რედაქციას სიმართლეს ეუბნება, შეცდომას, უკუღმართობას და სიბრაზედს უმტკიცებს. რასაკვირველია, ეს ყველა პროვინციალურს მეთვალ ყურეზედ არ ითქმის, მათში რიგიანიც და შეგნებულნიც ურევიან. ისიც უნდა დავუმატოთ ამა-

ნათელს ჰფენს ბ-ნ გიორგი წერეთელის ბუნებას, მისის ზნის ძირითადს თვისებასა, მისს სულწასულობას მოძმის ვნებისა და გათახსირებისათვის ყოველ გვარი ღონისძიებით. ეს ძირითადი მისი თვისება, რომელსაც ცუდი სახელი ჰქვიან, შემდეგ სავსებით აყვავდა მასში და ჩაადენინა მას უბრუნდესნი საქციელნი, რომელთაგან ერთი ნაწილი ჩვენ განვმარტეთ ჩვენს წერილში «პასუხი ღირსეულს რედაქციასა».

ახლა გავემგზავროთ სოფლად და გამოვკითხოთ მომსწრე გლეხებს სასოფლო გაზეთის ამბავი. იგინი გვეტყვიან: „ბრძანება მოგვდიოდა, გაზეთი უთუოდ დაიბარეთ და ფულიც მალე გამოგზავნეთო, და ჩვენც ვსარულებდით, მეტი რა ჯანი გვქონდა. ჩვენდა საუბედუროდ, ჩაფრება გაზეთის ფულს ერთი ათად აგროვებდნენ და გვაწიოკებდნენ. რისთვის? რა სიკეთის მოტანა შეეძლო ჩვენთვის ამ გაზეთსა? ეს ორ-ენოვანი, ეს რუსულ-ქართული გაზეთი (რა პრო ცენტებია!) ჩვენთვის ყოველად გამოუსადეგარი იყო, რადგანაც მაშინ სოფლად სკოლა წამოლდაც არ მოიპოვებოდა, და არამც თუ რუსული წიგნი არავინ იცოდა, ქართულის ანბანის გაგებაც-კი არავისა ჰქონდა. მოგვდიოდა გაზეთი კონ-კონად შეკრული ორ-სამ თვეში ერთხელ და ეს კონები გაუხსნელად ეწყო კანცელარიაში. მერმე-კი გავხსნიდით ხოლმე და თვალით რომ ვერასა ვრჩებოდით, სხვ-ფრივ ვეკენებდით: მწვანილსა, ყველსა, ძეხვებსა და სხვა რასმე ვახვევდით შიგა. ამ ძალდატანებამ, ჩაფრების მთრახებმა საგაზეთო ფულის შეგროვების დროსა ისე შეგვაძულეს ყოველი გაზეთი, რომ ჭირის დანახვა და გაზეთისა მასუკან ჩვენთვის ერთია“. ამასვე შეამოწმებს ყოველი განათლებული ქართველი, რომელიც მაშინდელს დროში დაშორებული არ იყო სოფლის ცხოვრებასა.

ასე უწყალოდ, შეუბრალებლად ანიავებს და აჟაჟწყლებს ნამდვილი, უტყუარი ისტორია ამ არაბულს არაკსა, რომელიც ბ-მა გიორგიმ დაბეჭდა „კვალში“ შესახებ თავისი სახელოვანის სასოფლო გაზეთისა. დაბეჭდა ისეთი გაბედული კილოთი და რიხით, თითქო მისი პირით ღაღადებდეს განხორციელებული სიმართლე და არა ცრუპენტელა არაბული ფანტაზია.

მკითხველი ხედავს, რომ ჩვენი ნათქვამი აღმოჩნდა ორკეც სიმართლედ და ჩვენი მოწინააღმდეგისი-კი ორკეც სიცრუედ და სამკეც სიტრამბიედ. და ამისთანა ვაჟბატონი დონ-ბაზილიანი“ ვექილებსა ჰაიცხავს და „უდიპლომიები“-კი ძლიერ მავნეთ არ მიაჩნია ვითომ და მსაჯულები იმათ არ ერიდებიან და ვექილობას უკრძალავენ: არზას უზეკენ, სასამართლოდგან ითხოვენ და სხვა. ასეთი აზრი ყოველად უსაფუძლოა, ავტორს ეტყობა ან სოფელში სული არ ყოფილა, ან, თუ ყოფილა, ძალად აუზვეია თვალები. ჩვენში ისე მავნებელი არავინ არის, როგორც ასეთი „საიდუმლო“ ვექილები. ესენი ისეთი უმეცრები არიან, რომ მცირედი ეგზამენი ვერ დაუჭერიათ ვექილების ნებართვის მისაღებად. ეს ამლოკატები, რადგან ნება არა აქვთ სამოქალაქო საქმეებში ცხადად გამოჩნდნენ, მოდავეებს ზურგს უკან სწერენ ოინ-ბაზურ არზებს და ამ არზებს ვერც ერთი მსაჯული ვერ დაჰხვეს, რადგან არზას ხელს მოდავე აწერს და არა ვექილი.

რადგან ამ ვექილობის არსებობა მსაჯულთაგან არ არის დამოკიდებული, იმათ მსაჯულისა სრულიად არ ეშინიანთ და ისეთს მოქმედებას კადრულობენ, რასაც ვერასოდეს ვერ გაბედავენ ნამდვილი ვექილი. ძნელია კაცმა ჩამოსთვალოს, რამდენი გლეხი დაფლუბავთ ასეთს ვექილებს.

ამათ თუ ვისმესი ეშინიანთ, ისევ თავისის მოძმე ვექილებისა, იმათი, რომელთაც მოწმობა აქვთ სასამართლოდგან და „კერძო ვექილად“ ითვლებიან. ეს ცხადი ვექილები ზოგჯერ ლუკმას აცლიან არზის მწერალს მაწანწალა ვექილებს და იმათ შუა დიდი ბრძოლაა ყოველთვის. ეგ მორეგ, რომ ამ მაწანწალებს ისე არ ეშინიანთ ღმერთისა, მსაჯულისა, ოლქის სასამართლოსი და კანონისა, როგორც „კერძო ვექილისა“. ამიტომ არ უნდა გვიკვირდეს, რომ ეს „ვექილები“ არზის შემთხზველებს ძლიერ ეჯავრებათ, რომ შეეძლოთ ყველას ჩამოარჩობდნენ. ზოგჯერ „დანოსს“ სწერენ კიდეც იმათზედ სასამართლოში. თუ „დანოსი“ არ გასჭრის პოლიციაში ჟანდარმთან, ჰგზავნიან უსახელო წერილებს და ზოგჯერ გაზეთებ-

შიაც-კი. სწერენ რომ წაიკითხოთ, გეგონებათ, მართლა ქვეყნისათვის გული ძლიერ შესტკივათო. ნამდვილად-კი სულ იმას ჰფიქრობენ, თავის მეტოქე ადვოკატებს როგორმე ფეხი წამოსდონ და წაეკითონ. ეხლა «Тиф. Лист.» რომ წავიკითხე ვიღაცა „Зоиль"-ის წერილი უნებლიედ მომავიდა ფიქრი ეს ბატონი ხომ იმ „ადლოკატთაგანი" არ არის მეთქი, რომელთაც „დიპლომიანებისა" ეშინიანთ. ჭლანდვას და ჭანანდვას ეს ვაჟბატონი ამ კერძო ვექილებს და იმათ-კი თითქო ესარჩლება, რომელნიც ყველაზედ მეტად აგდებენ ქვეყანასა.

ამ ქვემძრომ ადლოკატებს კიდევ ერთი დიდი ცოდვა აწევთ სვინდისზედ. იმათ იმდენად ქართული ენა არ იციან, რომ ურუსულ-სიტყვებოდ ილაპარაკონ და არც იმდენად იციან რუსული, რომ ქართულიც არ შეურიონ. ამგვარად ორივ ენას ჰრყვნიან და ხალხს ენას უფუტებენ. ამბობენ ხოლმე, „მიროვოი სუდიას პროტესტი მივეციო", სუდიამ ატკაზი მიყოო" „პროშენიე დამიბრუნაო", „სროკზე არ მოხვედიო" და სხვა-და-სხვა.

ამ გვარად ყოველ მხრივ მავნებელნი არიან სოფლის ადვოკატები. „კერძო ვექილები"თუნდა სუსტნი იყვნენ კანონების ცოდნით, მაინც პროფესორებად სჩანან ჩუმ „ადლოკატებთან" შედარებით.

ე. ე.

მცირე შენიშვნა

ერთი საშვილიშვილო საქმე ხერხდება ქართლში, თუ ღმერთმა ხელი მოგვიმართა და ამ საქმის დამწყებებმა ბოლო მიატანეს. მე მოგახსენებთ წყლის ახალს ახრზედ, რომელიც უნდა გამოიყვანონ დიდ ლიახვიდგან. ეს არხი იწყება ცხინვალის ხიდის ზევიდგან და იქიდგან წამოსული გამოიყვანს მთის ძირზედ, ქვევით დარჩება სოფლები, რომლებიც უნდა მოირწყეს ამ არხის წლით. არხი გადმოვა მეჯვრისხევში და მეჯვრისხევიდგან ბერაშუეთზედ. ამ არხის კეთებაში მონაწილეობას იღებს რამდენიმე სოფელი, რომელთაც, ძალიან უჭირთ წყალი. თანხმობა გამოუცხადებიათ აგრეთვე დიდის მამულის პატრონებს, თავ. რეკაზ ერისთავს, თავ. ივ. ელ. ერისთავს, თავ. დიმიტრი ამილახვარს, კოტე ამილახვარს ქ-ნ მესხიევისას, აზ. ალექს ჩიკოიძეს და სხვებს.

ეს არხი დიდს შემწეობას მისცემს ქართლსა და წელს გაუმაგრებს ქონებით დაქვეითებულს მცხოვრებლებს. ეხლა მთელი ტირიფონა მოურწყავად გდია, მხოლოდ ქერს თუ სთესენ და თივას სთიბავენ, თორემ პურს მარცვალსაც ვერ მოიყვანენ ხოლმე უწყლობის გამო.

ეს ამოდენა უმაური ადგილი სცდება, აქეთ სოფლელებს-კი მამული უჭირთ, ერთსა და იმავე მიწას წელიწადში ორჯელ აბრუნებენ. ახლა წარმოიდგინეთ რა მოსავალი უნდა მოუვიდეს ამ გამოფიტულ მიწებში. არხი რომ გამოიყვანონ, მაშინ კი ეს მსუქანი მიწები სარწყავი გახდება ჯ რამდენსამე ათასს ოჯახს ფეხზედ დააყენებს, მაგრამ ამ საქმეშიაც თავს იჩენს ჩვენი ქართველების დაუდევრობა. ბევრი ეჭვის თვალით უყურეს, არ უნდა თვალი გაახილოს და დაინახოს მომავალი ბედი. მაგალითად, წელს ს. ხელთ-უბანს უწყლობისა გამო სულ გაუფსა სიმინდები და ვენახები. ამ ახალ არხის შესახებ-კი რომ დაუწყო ლაპარაკი, ამას მოგახსენებენ, რომ ჩვენ ჩვენი რუ გვაქვსო. აქეთ მართალია, მაგრამ რა გამოვიდა, თუ-კი წყალი არ მოდის ხოლმე, ასეთი ქონება ხომ არაფრად არა ღირს!..

Ქ-Ნ ᲮᲔᲠᲮᲔᲣᲚᲘᲫᲘᲡ ᲐᲡᲣᲚᲘᲡ ᲞᲐᲡᲣᲮᲘᲡ ᲞᲐᲡᲣᲮᲐᲓ

ეს არის წვიკითხე თქვენი პასუხი, ქ-ნო ბარბარე! შენიშენას მაძლევთ, რომ უკუღმა დაგინახავთ ჩვენი ცხოვრებაო"... ღმერთმა ჰქნას, ღმერთმა ჰქნას, რომ მართლა ასე იყოს და

სა, რომ პირნი, რომელნიც ახლადგან ადეგნებენ თავ-ლსა „კვალის" მოქმედებასა, უფრო უარესად ხსნიან ამ მოვლენასა. იგინი ამბობენ, რომ პროვინციიდგან საპოლემიკო ამბები უმეტეს ნაწილად კეთდება, შეზავდება თვითონ რედაქციაშიო. გამოდის, რომ ჩვენი რედაქტორი თავისს თავს თვითონ უკრავს ტაშსა. მოდი და ამის შემდეგ უუპკეიერეს ნუ დაარქმევთ მას.

სურათის დასასრულებლად ამას ისიც უნდა დავამატოთ, რომ "კვალი" ცივს უარს ეუბნება წერილების დაბეჭდვაზედ ყველას, ვინც კი სწორე მართალს ეტყვის მასზედ და მისს პოლემიკაზედ, როგორც, მაგალითად, უთხრა ბატ. ირაკლი რამიშვილს და მოსწყვეტე ახალ-გაზდობას ამერიმერს.

ბ-ნი გიორგი წერეთელი იებოსის თაყვანის-მცემლობას მიეძღვნებს. ამ საგანზედ ლიტერატურაში ბაასის აღძრა თუნდა მარტო გაკვრით და ბინდბუნდად, შეუძლიან მხოლოდ იმისთანა კეკეიერსა, როგორიც არის ჩვენი მოკამათე. ვიტყვით მხოლოდ ერთსა: ჩვენ რომ მარჯვედ გვესარგებლა იებოსის ყოველად-შემძლებელობით და მისი კეთილ-მოდრეკილებით ჩვენდამი, ჩვენი სამშობლო ეხლა სრულის ცხონების გზას აგდებოდა მტკიცედ და შეურყეველად, და მოშორებულნი ვიქნებოდით ამ უიმედობას, იმ სასოწარკვეთილობას, რომელსაც შეუპყრია ეხლა უმეტესი ნაწილი განათლებული ქართველებისა და რომელიც არის შედეგი ჩვენის ახლამდელი საშიში მდგომარეობისა. პირადად მე არც არაფერი მინდოდა და არც მოვინდომებ იებოსისაგან, იმდენად არაფერი, რომ ო�sაც წელიწადი მტეია, რაც ვცხოვრობ მხოლოდ უბრალო ბუნებრივ უფლებით, სხვა ყველა უფლება, ყოველი საპრივილეგიო საბუთი დავუფხრიწე და ქარს მივეცი. რა გზას, რა მიმართულებას უნდა დავსჯაგოდით მტკიცედ და შეუპოვრად ჩვენის სამშობლოს ცხონებისათვის, ამას, შორს რომ არ წავიდეთ, ღადგებს, სხვათა შორის, „კვალში" დაბეჭდილი ჩემი წერილი „დიდებული წადილი დიდებულის მოხუცის". ჩვენი მოკამათე-კი ხილად მისდევდა იმისთანა კენკემალულ ის თამაშსა, რომელის გულისათვის ქვეყნის მტერნი ყველგან და ყოველთვის დიდ-ჯილდოს აძლევენ. მოთამაშეთა, ისეთი დამღუბელია ეს ბავშური კენკემალულია ქვეყნისათვის. გიფიქრეთ გონებაში თუნდ ერთი დღეევანდელი ფრიად სავალალო შედეგი ამ კენკემალულისა და თქვენ მას ღირსეულად ეხლანდელი ქალები მართლა ისე იქცეოდნენ, როგორც თქვენა ბრძანებთ და როგორც ავალებს ქართველის ოჯახის მოვალეობა და საზოგადოება...

ღმერთმა ჰქნას, რომ, ძიძა-მოახლეებისა და, როგორც თქვენა სწერთ, „გუვერნანკებისა" და „ნიანკების" მაგივრად, თვითონ უვლიდნენ თავიანთს ბავშვებს და ძმობასა, ერთობასა მამულისა და ერთმანერთის სიყვარულს უნერგავდნენ...

ღმერთმა ჰქნას; რომ შვილებს თითონვე ასწავლიდნენ სამშობლო ენას, მეტადრე ამ დროში, როდესაც სკოლებიდგანაც-კი სდევნიან ქართულს ენას—და ბავშვებს არ აქეზებდნენ, «მამაშა» „პაპაშა" დაგვიძახეთო!...

მართალია, წინად უფრო ბევრსა ჰყავდათ ძიძა-მოახლეები და გამდლები (რასაკვირველია კეთილშობილთა ოჯახებში, ეს უფრო ბატონყმობის ბრალი იყო და არა უკადრისობისა, როგორც სჩვევიათ ეხლა ზოგიერთებს), მაგრამ შვილებს-კი-მაინც თითონ ასწავლიდნენ წერა-კითხვას და უფაქიზებდნენ ზნეობას. აი, სწორედ მაშინ გაბედნიერდება ჩვენი ქვეყანა, ეხლაც რომ ასე იყოს. და თუ მართლა ეს საპირო ჩვეულებანი განდევნილნი არ არიან ჩვენის ოჯახებიდგან, მაშინ ის-ღა დამრჩება, რომ გულწრფელად მოვიხდო ბოდიში ქალებისა წინაშე და იმათთან ერთად „ვებრძოლო" კაცებს, როგორც დამნაშავეთ «ჩიორას» მიერ აღძრული საგანში.

მარიამ საგინაშვილისა

ქ. კავკავი

ᲠᲣᲡᲔᲗᲘᲡ ᲪᲮᲝᲕᲠᲔᲑᲐ

ვარშავიდგან სწერს გაზეთი „Нов. Вр." ერთი კორესპონდენტი: „როგორც წინადაც გაცნობეთ, ათის დღის განმავლობაში იმპერატორის ალექსანდრე III-ს გარდაცვალების გამო პოლონელი ჟურნალ-გაზეთობა მხოლოდ დეპეშებსა და რუსეთის

დაოფასებთ.

თავისი უკანასკნელი წერილი, რომელიც შეკონკილია სხვების ნაწერების ნაფლეთებიდგან, ბ-ნმა გიორგი წერეთელმა დაამოლოგა სხვისა-განვე ნასესხი კუდით. ბ-ნმა ჟორდანიამ თავისს საისტორიო კამათში ესროლა ბ. წერეთელს ფრაზა, ნასესხები ბ-ნი ვასილი ყიფიანის საბანკო სიტყვიდგან: „თქვენი ტალხი ჩემმდის ვერ მოაწევსო". მოეწონა ბ-ნს გიორგის ეს ოინი თავისი მოწინააღმდეგისა და მოიწადინა ნასესხი ესესხა. და ამის გამო მოხდა ისა, რომ ეს ჩვენი სპეტაკი მოლვაწე, ბ-ნი გიორგი, რომელიც ისე მდიდარი აღმოჩნდა სიცრუითა ინსინუაციით, უგუნური მტორნი, ლაღად და კაღნიერად გაიძახის ბ. ჟორდანიას სიტყვებს: მე ისეთის სიწმინდის სერზედ ვდგევარ, რომ ლაქას ვერავინ მომაცხებესო.—არა, ბატონო, მაგ ბავშური ოინით თქვენ ვერას გახდებით. სიმართლე თქვენ თავში გიფიჩუნებთ და გეუბნებათ: გრცხვენოდესთ მაგდენი სიცრუისა: თქვენ თვითონ მოიწადინეთ სხვისთვის ლაქა მიგეცხოთ, მაგრამ უძლური ხელით მოქნეული ტალახი საკუთარს თავზედ დაისხით, სხვის დამცირება მოინდომეთ და თვითონ კი შერცხვით სავსებით. ხოლო მოწინააღმდეგეს თქვენთვის ტალახი არ

მწუხარების შესახებ გამოსულს ოფიციალურს ცნობებს ჰბეჭდავდა ხოლმე, სხვა ფრიე ხმაც არ ამოღლი. მხოლოდ როდესაც პეტერბურგის გაზეთ «Kraj»-ში დაიბეჭდა წერილი იმპერატორის შესახებ, მაშინ სხვა გაზეთებმაც დაჰბეჭდეს რამდენიმე წერილი ამ საგნის გამოვე, რომელშიაც მოიხსენეს საზოგადოდ მისი კეთილის-მყოფელობა და კერძოთ მისი ქველობა და გულ-კეთილობა, როგორც მეოჯახისა. ამ წერილებმა დიდად ასიამოვნა აქ მცხოვრები რუსები".

—

ამ ჟამად შინაგან საქმეთა და სასჯელო საქმედა სამინისტროებს მიწერ-მოწერა აქვთ იმის შესახებ, თუ რა რიგად უნდა იყოს შეცვლილი ერობის უფროსების (земскіе начальники) უფლება განსასამართლებელ საქმეებში.

საუბედურროდაო, დასძენს „Рус. Вѣд.", არა სჩანს რა ცვლილება აქვთ სახეში სამინისტროებსაო. ისეთის დიდის საქმის გამორკვევა, როგორიც ერობის უფროსების მოქმედებაა, უბრალო მიწერ-მოწერით ძნელიაო. სასურველია, რომ მაგ საგნის შესახებ ჟურნალ-გაზეთებს ნება მისცენ თავისუფლად გამოსთქვან თავისი აზრიო. ერობის უფროსები კარგა ხანია რაც ჰმოქმედნენ ახალის კანონის ძალით, ბევრი ნაკლი შემჩნეულია და ამ ნაკლთ აღნიშვნა და გამოქვეყნება უნდაო. ამ რიგად თუ მოიქცნენ, მაშინ შეიძლება სამინისტროებმა აღძრული საგანი კარგად და სავსებით გადასწყვიტონო.

—

ტავასტგუსიდგან აი რა ამბავსა სწერენ სატახტო ქალაქების გაზეთებს: აქაური სატუსალოში დაპატიმრებული იყო ავაზაკი გაბოია, რომელსაც ასზედ მეტი კაცი ჰყოლია მოკლული და რამდენჯერმე გაქცეული საპატიმროდგან. ამ დღეებში კიდევ მოუნდომებია გაქცევა ამ ვაჟბატონს და შემაძრწუნებელი ამბავიც მოუხდენია.

უსროლია, იმან მხოლოდ, სამაგიეროდ, მრავალი ლაქა, ნამდვილი და უტყუარი, აღმოაჩინა თქვენს მოქმედებაში, უვიცობა და სიმრუდე დაგიმტკიცათ ყველაფერში. გონჯს რომ სარკის კიცხვით ლამაზის სახელის მოპოვება შეეძლოს, ქვეყანაზედ აღარ იქნებოდა აღარც ლაქანი, აღარც ტალახიანი და აღარც მახინჯი.

ჩვენ არც აგვიტეხია კამათი, არც გათახსირების ნიადაგზედ პირველად გადაგვიტანია, არც გაგვიმწვავებია, არც უვიცის ივანიკასი და გოჯასპირის სიღეშად გაგვიხდია, არც მთელი გუნდი, მთელი კამანდა კლაკიორებისა მოგვიწვევია საშველად და არც გადაგვიქცევია იგი დაუსრულებელ ბაასად. ჩვენ იძულებულნი ვიყავით ლაღისა და კაღნიერის უკეღმართობისა და უვიცობისათვის ღირსეული პასუხი გაგვეცა.—ჩვენვე, გვსურს ბოლო მოეღოთ ამ ბაასსა ერთი ყოველად ღირსეული ღონისძიებით, სახელდობრ მეღიტორეთა სამართალით: „კვალის" რედაქციამ ამოირჩიოს ორი განათლებული და ყველასაგან პატივცემული ამერი, ჩვენც ამოვირჩევთ ორს ამისთანავე იმერსა, ესენი აირჩევენ მეხუთეს თავმჯდომარედ და შეადგენენ სამსჯავროს, სამართალსა. ეს სამართალი მით უფრო საპირია აქა, რომ ბ ნი გ. წერეთელი ინსიროდესაც გაპოია რამდენსამე დარაჯს მოჰყავდათ თურმე, უცაბედ გაიძრო დანა, დაჰკრა ერთს დარაჯს და იქვე მიაწვინა. შემდეგ გაიქცა სატუსალოს სასადილო ოთახში და ამ ოთახის ფანჯრიდგან უნდოდა გადახტომა, მაგრამ გონზე მოსულმა დარაჯებმა გზა შეუკრეს. გაპოია კედელზედ მიეყუდა და ორის დანით დაიწყო დარაჯების მოგერება. ამ დროს სასიკვდილოთ დასჭრა ციხის ზედამხედველი და ოთხი ჯარის-კაცი. ამ მოგერიების დროს თითონაც დაიჭრა და სისხლისაგან დაცლილი დასუსტდა. მაშინ-კი დაიჭირეს და საავადმყოფოში წაიყვანეს, სადაც აღმოჩნდა, რომ საშიში ჭრილობა არა ჰქონდა. ზედამხედველი და ჯარის-კაცები-კი ძნელად თუ გადარჩნენ სიკვდილს. გამოძიებამ აღმოაჩინა, რომ გაპოიას დანები წინათვე ჰქონია მოშზადებული, მაგრამ მისი თანამოზიარენი-კი ჯერ ვერ უპოვიათ.

უცხოეთი

ᲘᲜᲒᲚᲘᲡᲘ გაზ. „Sunday Times" ამბობს, რომ უელის პრინცმა დიდი სამსახური გაუწია ინგლისს იმითი, რომ რუსეთს წვიდო. ეს სამსახური უფრო დიდია ვიდრე შავის პრინცის გამოჯავრება კრესისთან, სადაც ინგლისელებმა ფრანგები დაამარცხეს. გაზეთი უელის პრინცს ურჩევს, საფრანგეთს წვიდეს. ამასთანავე აქებს ლორდ როზბერის ახალ პოლიტიკას.

ევროპის სხვა-და-სხვა სახელმწიფოთა სატახტო ქალაქებიდან დეპეშათ ატყობინებენ ლონდონში, რომ ინგლისს და რუსეთს პირი შეუკრავთ და უნდათ სულთანს წინადადება მისცენ, რათა მან ყველა სახელმწიფოს მისცეს უფლება დარდანელის სრუტეში სამხედრო გემები ატაროს. ამითი ინგლისს ღონისძიება ეძლევა, უომრად, დიდ-ძალი ხომალდები იქონაციის კილოთი შეეხო ამისთანა საგნებსაც, რომელზედაც ლიტერატურაში ბაასი შეუძლებელია. თუ ამ სამსჯავროს წინაშე მე დავამტკიცო ბ-ნს გიორგი წერეთლის სიმრუდე აზროვნობაში, ენასა და მოქმედებაში და იგი სამსჯავრომ სცნოს გონებრივადაც და ზნეობრივადაც მტყუანად, მან და ახლანდელმა რედაქციამ „კვალ-ჯეჯილისამ" ხელი აიღოს ამ ორივე გამოცემებზედ და დაუბრუნოს ქართველ საზოგადოებას, რომლის მიერ არიან იგინი დარსებულნი და რომელნიც მათი უკეთესად წაყვანისათვის დააარსებს „რწმუნების ამხანაგობასა (Товарищество навѣрѣ) თუ სიმტყუნე ჩემს მხარეს აღმოჩნდეს, ყველა ჩემი ქართული სახელმძღვანელოები გადავცე დაუყონებლივ წერა-კითხვის საზოგადოებას სრულ საკუთრებად. ჩემი დასაკარგი აქ ბევრათ მძიმეა, ვიდრე მოწინააღმდეგისა. იგი დაჰკარგავს მხოლოდ ცარიელს უფლებასა, რომელიც ითხოვს მუდმივს შრომასა, მე დავკარგავ სრულს საკუთრებასა, ოც და ათის წლის შრომით მოპოვებულსა და შემოსავლიანსა.—მაშასადამე დიდი სიხარულით უნდა მიეგებოს ჩვენს წინადადებას, თუ ცოტაოდენი იმედი აქვს თავისი სიმართლისა...

იაკობ სიმონიძე.

ნიოს შავს ზღვაზედ, იქვე სადაც რუსეთის სამხედრო და საკომერციო ხომალდები იქმნება. ამ წინადადებას რუსეთი მხოლოდ მაშინ დაჰკაბულდება, როდესაც ნება მიეცემა ინდოეთის საზღვრებთან იყოლიოს თავისი გემები. „Times„ ვენელი კორესპონდენტი იუწყება, რომ ავსტრიაში ძალიან კმაყოფილნი არიან იმ გარემოებით, რომ რუსეთი და ინგლისი უახლოვდებიან ერთმანერთსაო. ავსტრია წინააღმდეგი არ არის, რომ ყველა სახელმწიფოს მიეცეს უფლება დარდანელზედ გემების ტარებისაო, საზოგადოდ კი ყველა დარწმუნებულია, რომ რუსეთი და ინგლისი, მინამ სხვა დიდ სახელმწიფოთა არ დაეკითხენიან, ისე არას გადასწყვეტენო.

ნარკვევი

(ჟურნალ-გაზეთებიდგან)

„Daily Telegraph“-ში დიდი წერილი არის დაბეჭდილი ამ სათაურით: „ურთიერთთან მორიგება ადგილ-მამულების დათმობით. „ევლინის საზღვარი, ბოსფორი. აღმოსავლეთიის „პოლიტიკა“. აი შინაარსი ამ წერილისა:

„ინგლისის და რუსეთის მეგობრობა ზღვაზრი კი არაა, არამედ ბოსფორიდან დაწყებული თვით ეკეთულ ზღვამდე ეკვეს სადაო საქმის გადაწყვეტა არის. „ეკლინს კანსაზღვრის დროს საქმე მხოლოდ ამაზედ შეეფერხდა, რომ სიტყვა „ფორტ“-ის მნიშვნელობის აღსნა მოუნდნენ. თუმცა ინგლისი არაფერში არ შეეფერხებულა, მაგრამ ეკვლაფერი მშვიდობიანად გათავდა. იმპერატორის ალექსანდრე III მეოხებით დაუახლოვდა ერთმანეთს ინგლისი და რუსეთი. რუსეთმა ძალიან დაამშვიდა ინგლისი აღმოსავლეთში ადგილების დაპყრის შესახებ. თუ ჯერ კიდევ არ არის გამორკვეული ინგლისრუსეთის პოლიტიკა, ამისი მიზეზი ის არის, რომ ჯერ კიდევ არ იციან რა სწავლის აიმრნიას. რაც უნდა იყოს, არც რუსეთი და არც აიმონაა არ იზამენ იმას, რომ აიმონაის ნება მისცენ კორეი დაისაკუთრონს. თუმცა ბოსფორისა და დარდანელის შესახებ ჯერ საკანი არ აღძრულა, მაგრამ ეს იმიტომ, რომ ამ საქმეში სხვებსაც აქვთ ინტერესი და მეორე ისიც არის, რომ სულთანს წყენა არ უნდათ, მაგრამ დარდანელში გემ-ხომალდების გატარების უფლება რომ ეკვლას მიეცემათ, ეს ცხადია. რასაკვირველია, ეს გარემობა აიძულებს ინგლისს სამხედრო გემები უფრო მეტი იყოლიოს ხმელთა შუა. ზღვაზედ, კიდრე მაინც და მაინც საჭიროა ეს ინგლისისთვის, და მისი ინტერესები თხოულობს ამას. ის ეკი, კითომ რუსეთს სურდეს სპარსეთის ყურეში რამე ადგილი დაიპყრას, ან ინგლოეთზედ დაეცეს აპარეტდეს, მართალი არ არის. სპარსეთის ყურეში რუსების ნაკთ-სადგურს ინკლისი, რადესაც გი უნდა, მაშინ წაართმევს და რაიცა შეეხება ინდოეთზედ დაეცეს, ეს მაშინ იყო შესაძლებელი, როდესაც შეტერბურგში სკეროდათ, რომ ინგლისს რუსეთი ეკიკერებოა. ამ გარემოებათ ხასსნებს: რუსეთის სურვილი ინგლისს დაუახლოვდეს სმელთა-შუა-ზღვაზედ. ერთის სიტყვით, პეტერბურგის და ლონდონის პოლიტიკის მოდგეწენი ამ გზას ადგნენ, რომელიც ამ ორ სახელმწიფოთა შორის თანხმობას ჩამოაგდებს და დიდ უბედურების ამცდენი იქნება, ეჩვი გეკქესო, ამბობს რუსული გაზეთი „Нов. Вр.“ რომ ამ პირობებით შეიძლებოდეს ინგლისისა და რუსეთის დაახლოებაო. ამ პირობებია ინგლისს უპირატესობა ეძლევა რუსეთზედაო.

კრიტიკა და ბიბლიოგრაფია

როგორც ჩანს ვენეციის სომეხთა მხითარისტთა სომხურ ჟურნალ «ბაზმავეპში» დაბეჭდილ წერილიდგან, ქართულის ძველის თარგმანის პროკლე დიოდოხოსის «კავშირის» დედანი ბერძნულს ენაზედ დაკარგულია, ეს წიგნი ხელთნაწერად ქართულს ენაზედ შენახულია და ამ ენაზედ პირველად მე-XII-ე საუკუნეში უთარგმნიათ და ამავე დროს ეს ხელთნაწერი სომხებს სომხურს ენაზედ უთარგმნიათ. შემდეგ საუკუნეებში ქართული თარგმანი დაკარგულია და ამიტომ ეს წიგნი ხელ-მეორედ უთარგმნიათ სომხურის ენიდგან ქართულს ენაზედ 1757 წლებში იოანე ორბელიანსა და სომეხთა მღვდელს ფილიპე ყაითმაზაშვილს.

წერილები რედაქციის მიმართ

მოწყალეო ხელმწიფეო,
ბატონო რედაქტორო!

თქვენის პატივცემულ გაზ. „ᲘᲕᲔᲠᲘᲐᲘᲡ“ № 244 №-ში დასტამბულია წერილი ბ-ნ მასეულ იოანეს ძის ჯორჯიანისი. ეს წერილი, მართალია, ერთობ მოკლეა, მაგრამ ნამოთვის ის მეტად მკვირი, მეტად დიდი და აუტანელი სიბრალულ მდებლო ოქმია, რომელიც ბ-ნ ჯორჯიანის წარუდგენია მეთხუთეულ საზოგადოების წინაშე. მართალია, უ. ათინსაკ ხოშტარიამ გაჭმართა ამ ხელის-მოწერა თ. მამაა გურიელის ფონდის სასარგებლოდ და მე გარდა ჩნეობრივის თანხეგრძნობისა და მონაწილეობისა, არავითარი პირდაპირი მონაწილეობა არ მიმიღია არც ხელის-მოწერის გამართვაში, არც ფულების შეკრებაში. ამის ფოთის საზოგადოების მოელი შეგნებული ნაწილი დამიმოწმებს და თითონ ათინსკე ხოშტარიაც, დარწმუნებულია კარ, ამის უარს არ იტყვის და გამოარკვევს ამ უსიამოვნო ამბის მიზეზს. ი სწორედ მაშინ აუხდება „უფნინმაჩანის“ ქუდი იმ ბრალდებას, რომელიც ჩემზედ ბ-ნ ჯორჯიანიმ ქუთაისიდგან გამოიტანა. მაშინ ეკიგეს საზოგადოება, რომ მე ამ შემოხვევაში მხოლოდ პირადის უკმაყოფილებისა და ინტრიგის წაყოლითა კარ ჯორჯიანის მიერ საზოგადო ფულების მიმოვანებლად დასახლებული, თორემ აქამდე სად იყო ეს ქუეყნისათვის ბუნ შემტეკვარი ბეგი?

ამელი მაქვს, რომ ბ-ნი ათინსკე ხოშტარია გამოაცხადებს, რომ რა იქმნა ის სუთი თუმანი, (და არა ასი მანეთი როგორც ბ-ნი ჯორჯიანი ჭაბრძანებს), რომელიც მან მოაგროვა თ. მამაა გურიელის ძეგლის ასაგებად.

ალექსანდრე გუგუშვილი

18 ნოემბერს, ქ. ფოთი.

შემოწმებულება

ჩვენ მივიღეთ ლონის როსტოვიდგან ბ. მიტროფანე კანდელაკის მიერ კავკასიის გზის მოსამახურეთა შორის შეკრებილი 67 მან. ქართული გალობის გამავრცელებელ ფ. ქარიძეს გარდასაცემად. აქვე ვბეჭდავთ შემწირველთა სიას:

მიტროფანე კანდელაკი 25 მან., ანსიამ შავგულიძე 5 მან., მაქსიმე მიხარაძე 2 მან., ტიმოთე შავგულიძე 50 კ., ასლან გოგლიძე 1 მ., ევგენი ლოლიძე 2 მ., ანბაკო კუტავა 50 კ., ალექსი დვალი 1 მ., ერმილე ხეფეშელი 2 მან., ივანე გეგუჩაძემ 1 მ., ნატალია შავგულიძე 1 მ., ზაქარია ბუაძემ 1 მან., პლატონ ხვიტიამ 1 მან., პორფილე ჭეიშელმა 1 მან., პეტრე კანთელიძემ 1 მან., ალექსანდრე დადიშელიანმა 1 მან., თეიმურაზ თიორგობიანმა 1 მან., ფილიპე ახობაძემ 3 მან., სტეფანე ელიანძემ 4 მან., ილეანი ლ. კანდელაკმა 1 მან., კუზმა გიორგობიანმა 8 მან., გრიგოლი ბელიძემ 4 მან., სულ. 67 მანეთი.

„ᲘᲕᲔᲠᲘᲘᲡ“ ᲤᲝᲡᲢᲐ

ᲐᲑᲐᲨᲐ. ᲛᲔ-660 ᲮᲔᲚᲘᲡ-ᲛᲝᲛᲬᲔᲠᲐ, მოიწერეთ ხოლმე წერილები და თუ გამოგვადგა, დავბეჭდავთ.

ᲑᲔᲚᲝᲒᲝᲠᲘ. ᲛᲦᲕᲓᲔᲚᲘ ᲕᲔᲤᲮᲕᲘᲡ. გამოგვიგზავნეთ თქვენი კანონიერი პარათები. გუგუგბლობაა რადაცა. გაზეთს გიგზავნით.

ᲒᲐᲜᲪᲮᲐᲓᲔᲑᲐᲜᲘ

სურსმ ვიყიდო მამული ამიერ-კავკასიაში

გაყიდვის მსურველმა თავისი პირობანი წარმოგზავნოს „ᲘᲕᲔᲠᲘᲐᲘᲡ“ რედაქციაში. (3—1900—3)

პირველი კერძო სამკურნალო ექიმის ნავასარდიანისა

(კუკიაში, კარანტოვის ძეგლის პირდაპირ)

ავადმყოფთ იღებენ ექიმნი ყოველ-დღე, კვირა დღეებს გარდა.

დილაობით:

ბ. ს. ნავასარდიანი, 11—12 საათიმთ, ვისაც სურს სნეულებანი: სახარურგიო ვენერიული და სიფილისი.

ვ. მ. ჩიქოანი, 9—10 საათ. სნეულებანი: თვალისა და ნერვებისა—ტანში ტკივილებისა.

დ. გ. რუდგაგსკი, 10—11 საათ. სნეულებანი: შინაგანი, ბავშვებისა და დედათა სქესისა.

ი. ფ. ბროკასეფიჩი, —11½—12½, საათ. სნეულებანი: ყურ-სა, ყელის, ცხვირის და გულ-მკერდისა.

ექიმი ქალი ს. მ. ტურბოვიჩი. 12½—1 საათ. სნეულებანი. დედათა სქესისა.

ს. ბ. კარაპეტიანტი, 1—1½, საათ. სნეულებანი: შინაგანი და ბავშვებისა.

საღამოობით:

ს. ბურგო, 6—7 საათ. სნეულებანი: ვენერიული და შინაგანი.

ბ. ს. ნავასარდიანი, 7—7½, საათამდის.

ვ. ი. ფრანტიუსი, 7—7½, საათ. სნეულებანი: ყურისა, ყელისა, და ცხვირისა, ორშაბათობით, ოთხშაბათობით და პარასკეობით.

რჩევა-დარიგების და რეცეპტის დაწერა ფასი ათი შაური; ფასი კონსილიუმის და ოპერაციებისათვის—მორიგებით. სამკურნალოს საწოლიცა აქვს ავადმყოფთათვის.

დირექტორი სამკურნალოსი ექიმი რ. მედიცინისა ნავასარდიანი.

(857—1468)

კᲐᲑᲘᲚᲘᲡ ᲔᲥᲘᲛᲘ

Ვ. Ი. ᲭᲘᲭᲘᲜᲐᲫᲔ

(მიხეილის ქუჩა, სახლი კრაუზესი, 79)

მიიღებს აავადმყოფებს დილის 9 საათიდგან, ნაშუადღეების 2 საათამდის და საღამოს 4—6 საათამდის.

რთულის ოპერაციის დროს დაესწრება ექიმი ი. ს. ელიაშვილი.

(50—5.—37)

ᲪᲮᲝᲕᲠᲔᲑᲐ

შვიდთა ყრმათა ეფესელთა

თარგმნილი მ. შარაძის მიერ

გამოცემა მ. შარაძისა ⁂ ᲐᲛᲑ. ᲡᲢᲐᲛᲑᲘᲡ

ფასი ერთი მაური

ისყიდება:

წერა-კითხვის გამავრცელებელისა, ქართველთა ამხანაგობისა, გრიქურთვის წიგნის მაღაზიაში და გამომცემელთავე სტამბაში.

ოზურგეთს. კ. თავართქილაძესთან.

სამტრედიაში. ბ. გელეიშვილთან.

ქუთაისში. წერეთლისა და მეჟანეიშვილის მაღაზიებში.

თელავში. ი. იმერლიშვილთან.

„წერა-კითხვის საზოგადოების“

ᲬᲘᲒᲜᲘᲡ ᲛᲐᲦᲐᲖᲘᲨᲘ

ისყიდება შემდეგი წიგნები:

	მან.	კაპ.
ახალი ვარიანტი წმ. ნინოს ცხოვრებისა . .	„	40
ბუნების კარი ყდით ი. გოგებაშვილისა . . .	„	90
გეომეტრია II მ. ყიფიანისა	„	50
ვისრამიანი..	1	50
თხზულ. რ. ერისთავისა I	1	„
თხზულ. რ. ერისთავისა II	„	4
კოკორი, ანუ ანბანი და პირველი საკითხავი წიგნი, სახლობაში სახმარებელი, ი. გოგებაშვილისა	„	10
კრიტოგეის არაკები, თარგ. აკაკისა	„	30
ოგივე მშვენიერის ყდით	„	80
მოთხრობანი ვატა-ფშაველისა.	„	30
შექსპირის დრამები ს. ყიფიანისა	„	20
პატარა მოამბე II ალ. მირიანაშვილისა . . .	„	10
რობინზონ კრუზო, თარგ. ან. თუმანიშვილისა. .	„	30
რუხი მგელი გ. წერეთლისა	„	15
ქილილა და დამანა . .	3	„
შალვას თავგადასავალი ცაცვარი შ. მღვიმელისა .	„	15
ცვარი შ. მღვიმელისა .	„	30
წითელი ფარანი, თარ. ანდრონიკაშვილისა . .	„	15
ხომლი, ანუ რჩეულთა ლექსთა კრება, ი. გოგებაშ.	„	30
სატაური ან. თუმანიშვილისა	„	10
კონა ი. გოგებაშვილისა .	„	50
კუნწულა, ანუ მოთხრობანი მოზრდილ ყრმათათვის ი. გოგებაშვილისა .	„	40
შინაური საქონელი და იმისი მოვლა-მოშენება ი. როსტომაშვილისა . .	„	5

„ᲘᲕᲔᲠᲘᲐ“

1895 წელსაც გამოვა ყოველ-დღე, გარდა იმ დღეებისა, რომელიც ზედ მოსდევს კვირა-უქმეებს. ფასი გაზეთისა:

12 თვით. . . .	10 მ.—კ.	6 თვით . . .	6 მ.—კ.
11 „ . . .	9 „ 50„	5 „ . . .	5 „ 50„
10 „ . . .	8 „ 75„	. . .	4 „ 75„
9 „ . . .	8 „ —„	3 „ . . .	3 „ 50„
8 „ . . .	7 „ 25„	2 „ . . .	2 „ 75„
7 „ . . .	6 „ 50„	1 „ . . .	1 „ 50„

საზღვარ-გარეთ დამარებული ეღირება 17 მან. მთელის წლით. ხოფლის მასწავლებელთ „ᲘᲕᲔᲠᲘᲐ“ მთელი ს წლით დაეთმობათ 8 მან. ტფილისს, გარეშე ტფილისელთა ფასდ დაბარონ გაზეთი შემდეგის ადრესით: Тифлисъ. Въ редакцію „ИВѢРІА“.

თუ ტფილისში დამარებული გაზეთი ტფილისს გარეშე აღრესზედ შესცვალა ვინმემ, უნდა წარმოადგინოს რედაქციაში ერთი მანეთი; ხოლო თუ ქალაქი ⁐ გარეთიდგან სხვა ადგილს გადავიდა სადმე, ქალაქს გარეშეე,—ორი აბაზი.

თუ თვის განმავლობაში დაიბარა ვინმემ გაზეთი არა მთელის წლით, მას ვაეგზავნება გაზეთი პირველ იმ თვიდგან, რომელსაც დამბარებელი აღნიშნავს. განცხადება მიიღება გაზეთის რედაქციაში.

ᲤᲐᲡᲘ ᲒᲐᲜᲪᲮᲐᲓᲔᲑᲘᲡ ᲓᲐᲡᲐᲑᲭᲓᲔᲓ

ა) შეთხუ გვარდზედ თითო ჯერ სტრიქონი—8 კაპ., პირველზედ—16 კაპ. ბ) სრულდ უკანასკნელი გვერდი—30 მანთია, ხოლო პირველი გვერდი—60 მანთია. რიგსა სტრიქონებისა გამოანგარიშება ამის კვლობაზე, რამდენს ადგილსაც დაიჭერს 25 ასო გაზეთის ტექსტისა.

ხელ-ნაწერები, წერილები და კორესპონდენციები რედაქციის სახელობაზედ უნდა გამოიგზავნონ. ხელ-ნაწერები, ან საგაზეთო წერილები, თუ საჭიროება მოითხოვს, ან შეიოკლებულ, ან შესწორებულ იქნება. ხელ ნაწერს, რომელიც დაბეჭდილი არ იქნება, თუ ერთის თვის განმავლობაში პატრონმა არ მოიკითხა, მერე რედაქციას ვეღარ მოსთხოვს ხოლო წერილმანს წერილებს რედაქცია არ ინახავს.

არა-ვვარს მიწერ-მოწერას დაუბეჭდელ ხელ-ნაწერებისა და წერილების შესახებ რედაქცია არა ჭკისრულობს.

პირისპირ მოსალაპარაკებლად რედაქცია თავისუფალი იქნება ყოველ-დღე, კვირა-უქმეებს გარდა, ათ საათიდგან პირველ საათამდე და საღამოობით 6-დგან 7½ საათამდე.

რედაქცია იმყოფება: ნიკოლოზოსის ქუჩაზე, 21.

Дозволено цензурою, Тифлисъ 22-го Ноября 1894 г. სტამბა მ. შარაძისა და ამხანაგობისა რედაქტორ გამომცემელი ᲘᲚᲘᲐ ᲭᲐᲕᲭᲐᲕᲐᲫᲔ.